

Asia: VN/25238/2024

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elintarviketeollisuusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Ennakoitava toimintaympäristö mahdollistaa investoinnit

Elintarviketeollisuus teki merkittäviä tuotannollisia investointeja 1980- ja 1990-luvuilla. Alalla on päätettävä lähivuosina niiden korvausinvestoinneista. Elintarviketeollisuus on investoinut viime vuosina päästöjen vähentämiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen tuloksekkaasti, mutta työtä tämän eteen on vielä jatkettava toimialalla. Investointien kohtalon ratkaisee se, millaiseksi toimintaympäristöksi Suomi koetaan kilpailijamaihin nähden.

Elintarviketeollisuusliiton (ETL) jäsenkyselyssä alkuvuodesta 2024 Suomen suhteelliseksi heikkouksiksi korostuivat sääntelyyn liittyvät kysymykset. Sääntelyn osalta ennakoitavuutta, viranomaisten tulkintoja ja lupaprosesseja pidettiin heikkoutena. Kasvun mahdollistajista heikkoutena nousivat esiin tuet kansainvälistymiseen ja yritystukien saatavuus.

Hallitusohjelma lupaa turvata vakaan toimintaympäristön yrittämiselle ja investoinneille ennakoitavalla ja vakaalla sääntelyllä sekä verotuksella. ETL pitää hyvänä, että hallitus haluaa käyttää veropolitiikkaa investointien edistämiseen.

Ehdotettu investointikannustin on kuitenkin rajattu siten, että vain harvoilla ruoka-alan liittyvillä investoinneilla olisi mahdollisuus hyödyntää sitä. ETL:n vähähiilisyystiekartan mukaan kunnianhimoisten päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttää elintarvikealan arvoketjulta merkittäviä investointeja ja uuden teknologian käyttöönottoa, mikä näkyy väistämättä tuotantokustannuksissa ja vaikuttaa suomalaisen elintarvikealan kansainväliseen kilpailukykyyn. Yhteiskunnan pitää tarjota kannustimia kestävämmälle ruuantuotannolle. Vähähiilisten toimintatapojen edistämiseksi on varmistettava investointituet kotimaisen teollisuuden uudistumiseen.

Investointiavustuksen kustannusten alaraja liian korkea

Elintarviketeollisuusliitto katsoo, että investointikustannusten alaraja 30 miljoonaa euroa on liian korkea (4 §). Sitä tulisi alentaa merkittävästi ja näin sen käyttökelpoisuus yritysten näkökulmasta kasvaisi. Laskennan tulisi olla myös konsernikohtainen. Lisäksi esitystä tulisi muuttaa esitystä siten, että investointikustannukseen laskettaisiin yksittäisen investointikohteen lisäksi myös tuen myöntämisedellytykset täyttävä investointiohjelma, joka voisi koskea maantieteellisesti laajempaa aluetta kuin yhtä tuotantolaitosta. Tämä mahdollistaisi tuen laajemman hyödyntämisen.

Tuettavien investointien olisi oltava toiminnassa 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä. Tämä ehto tulee rajoittamaan tuen käyttökelpoisuutta, koska on olemassa rajallinen määrä hankkeita, jotka saadaan toimintaan määrärajassa. Tämä puoltaa tukikelpoisten hankkeiden alarajan tarkastelua. ETL kiinnittää huomiota, että tukea vähennetään eri tavoin samaan aikaan lausunnolla olevassa verotuksen kautta myönnettävässä investointihyvityksessä, mikäli hanke ei toteudu aikarajan sisällä. ETL kiinnittää huomiota, että tukea vähennetään eri tavoin samaan aikaan lausunnolla olevassa investointiavustuksessa, mikäli hanke ei toteudu aikarajan sisällä.

Elintarviketeollisuuden keväällä päivitetyn vähähiilisyiden tiekartan mukaan elintarvikealan yritysten kiinnostus tuotannon sähköistämiseen on kasvanut viime vuosina merkittävästi. Sähköistämisen avulla voidaan vähentää alan riippuvuutta fossiilisista polttoaineista kuten esimerkiksi maakaasusta. Lisäksi se nähdään potentiaalisena mahdollisuutena edistää vähähiilisyttä.

Kustannukset ja teknologiaratkaisut eivät vielä täysin tue tuotannon sähköistämistä kaikissa elintarviketeollisuuden prosesseissa. ETL katsoo, että sähköistämisen edistämiseen tarjottavan avustuksen tulisi olla sama 50 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista, mitä se on muiden kuin sähköistämiseen liittyvien kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien investointien kohdalla.

Hallitusohjelman tavoitteena on edistää biokaasutuotannon kehittämistä ja käynnistämistä sekä biokaasun monipuolista käyttöä. Biokaasu on myös tunnistettu keskeisenä ratkaisuna vähähiilisyiden edistämiseen useissa päivitettyissä vähähiilisyystiekartoissa. Monet viimeaikaiset muutosehdotukset heikentävät edellytyksiä investoida biokaasun tuotantoon ja hyödyntämiseen. ETL pitää tärkeänä, että uusiutuvan energiaan tuotantoon tai varastointiin liittyvät biokaasuinvestoinnit sisältyisivät investointiavustuksen piiriin. Asetusta tulisi muuttaa siten, että uusiutuvan energian tuotanto ja varastointi sisältyisivät myös tuettaviin hankkeisiin kriisi- ja siirtymäpuitteiden

mukaisesti, siten, että uusiutuvan sähkön tuotantoon tähtäävät maatuulivoima- ja aurinkovoima-hankkeet rajattaisiin tukiohjelman ulkopuolelle, sillä niiden voidaan katsoa etenevän Suomessa jo markkinaehtoisesti.

ETL katsoo, investointiavustuksen käyttökelpoisuus elintarviketeollisuudessa on heikko tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoimenpiteisiin johtuen korkeasta investointikustannusten alarajasta ja ehdosta, että ettei tuki ei saa johtaa tuotantokapasiteetin kasvattamiseen.

Asetuksen 8 § 2 momentissa ehdotetaan, että tarkasteltaessa kasvihuonekaasupäästöjen vähenemistä otetaan huomioon myös biomassan poltosta aiheutuvat todelliset päästöt. Tämä ei ole perusteltu eikä vastaa energiasektorilla käytössä olevaa laskentatapaa.

Asetuksen 10 §:n mukaan palkat ja yleiskustannukset eivät olisi avustuksen perusteeksi hyväksyttäviä kustannuksia. Investoinnin suunnitteluun ja toteutukseen liittyvät palkat ja yleiskustannukset olisi tärkeää sisällyttää avustuksen piiriin, koska ne ovat merkittävä osa kokonaiskustannuksista.

ETL katsoo, että 13 §:n 4 kohdassa avustushakemusten vertailussa sovellettaviin perusteisiin tulisi lisätä myös vaikutukset huoltovarmuuteen.

Fossiilisten lannoitteiden käyttö on myös yksi ruoantuotannon merkittävistä päästölähteistä.

Siirtymällä biokaasun tuotannosta saataviin kierrätyslannoitteisiin ja tulevaisuudessa

vetytaloudesta saatavan vihreän ammoniakkin käyttöön voidaan vähentää suomalaisen

elintarvikealan ja maatalouden päästöjä sekä vahvistaa huoltovarmuutta. Ruoka-alan puhtaan siirtymän ja päästöjen vähentämisen näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että investointiavustuksen piirissä olisivat investoinnit puhtaasta vedystä valmistettavan ammoniakkin tuotantoon. Ammoniakkia voidaan käyttää lannoitteiden valmistuksessa korvaamaan fossiilisen energian avulla valmistettua ammoniakkia. Ammoniakkia voidaan käyttää myös polttoaineena.

Ihanus Jukka
Elintarviketeollisuusliitto ry